

УДК 657.1:368

*Панченко О.М.,
канд. екон. наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Гура І.Н.,
Запорізький національний технічний університет*

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЩОДО РОЗРАХУНКІВ ЗА СТРАХУВАННЯМ

Постановка проблеми. Господарська діяльність будь-якого підприємства пов'язана з різноманітними фінансово-економічними та соціальними ризиками: операційними, кредитними, інвестиційними, комерційними, валютними, екологічними тощо. З цієї причини на будь-якому сучасному підприємстві діє складний механізм управління господарськими ризиками. Основу цього механізму складає система самострахування у вигляді створення різноманітних забезпечень та резервів [1] за рахунок власних коштів підприємства. Проте ця система не забезпечує захист від всіх видів ризиків. Тому ще одним інструментом управління ризиками на підприємстві є придбання обов'язкових або добровільних (залежно від виду ризику) страхових полісів у спеціалізованих фінансових посередників – страхових компаній. Підприємство також здійснює розрахунки зі страхування, які слугують не стільки для управління його господарськими ризиками, скільки є проявом соціальної відповідальності бізнесу стосовно найманих працівників. Для працівників підприємства існують ризики втрати працездатності, у тому числі через хворобу, нещасний випадок, загрозу безробіття, за віком тощо. Для захисту працівників від цих ризиків на підприємстві здійснюють розрахунки із соціального страхування.

Для надійного функціонування системи управління господарськими ризиками та ефективного виконання обов'язків щодо соціального страхування найманих працівників підприємству необхідний належним чином організований облік розрахунків за страхуванням, зокрема, у частині формування відповідної облікової політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання обліку розрахунків за страхуванням на підприємствах України у своїх працях приділяли увагу такі вчені, як: Р. Б. Алескеров, М. Я. Дем'яненко, Є. В. Калюга, Д. В. Карамішев, О. А. Ковальова, Д. А. Ковалевич, Л. О. Матвійчук, С. А. Навроцький, І. М. Ткачук, Ю. М. Цветов та інші.

Аналіз вивчених джерел засвідчує, що, незважаючи на значну кількість наукових робіт і не применшуючи накопиченого наукового доробку із зазначеного питання, до тепер багато проблемних питань з формування облікової політики щодо розрахунків за страхуванням залишаються недостатньо вивченими та потребують на подальші дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є уточнення та надання наукового обґрунтування особливостей формування облікової політики підприємства щодо розрахунків за страхуванням.

Виклад основного матеріалу дослідження. Страхування – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними

особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів [2].

Система страхування на підприємстві - це система заходів щодо створення страхових (грошових) фондів, призначених для повного або часткового відшкодування втрат суб'єктом господарювання від непередбачених обставин (стихійних лих, аварій, нещасних випадків, невиконання зобов'язань збанкрутованими контрагентами тощо) та надання допомоги громадянам (чи їх сім'ям) у разі настання страхових випадків – досягнення певного віку, втрати працездатності, смерті тощо [3, с. 433].

Як об'єкт обліку розрахунки за страхуванням відносяться до зобов'язань підприємства, отже, складові облікової політики (принципи, методи, процедури [4] щодо розрахунків за страхуванням) мають формуватися як для зобов'язань.

Зобов'язання - заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди [5].

Формуючи облікову політику щодо зобов'язань, підприємству необхідно керуватися основними принципами бухгалтерського обліку та фінансової звітності, встановленими Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [6].

Серед методів та процедур, які використовують для визначення елементів облікової політики підприємства, велике значення має класифікація зобов'язань за способом погашення, часом виникнення, терміном погашення, можливістю оцінки тощо відповідно до П(С)БО 11 «Зобов'язання» [7].

Для ведення бухгалтерського обліку на практиці найчастіше використовується класифікація зобов'язань за видами в розрізі поточних зобов'язань, довгострокових зобов'язань, забезпечень, непередбачених зобов'язань та доходів майбутніх періодів. Кожне підприємство залежно від характеру своєї діяльності та здійснюваних операцій визначає склад зобов'язань відповідно до їх класифікації [8].

Науковці пропонують багато підходів до класифікації видів страхування [9-11 та ін.]. Найпоширеніші підходи до класифікації видів страхування можна узагальнити наступним чином: залежно від статусу страховика, об'єкту страхування, його форми, за родом небезпеки (ризик), за формою організації, за тривалістю та іншими ознаками.

За статусом страховика визначають державне та комерційне страхування.

Залежно від об'єкту страхування виділяють майнове страхування фізичних та юридичних осіб, особисте страхування (страхування життя, пенсійне страхування, медичне страхування, страхування на випадок безробіття, страхування від нещасних випадків тощо) та страхування відповідальності перед третіми особами (відповідальність за шкоду, заподіяну страхувальником життю, здоров'ю, майну третьої особи; професійна відповідальність тощо).

За формою проведення страхування може бути добровільним або обов'язковим. Добровільне страхування здійснюється на основі цивільно-правового договору між страхувальником і страховиком. Умови і порядок обов'язкового страхування визначаються відповідними нормативними фінансово-правовими актами. Є два види обов'язкового страхування: за рахунок коштів бюджету і за рахунок коштів страховиків.

Залежно від виду небезпеки виділяють страхування фінансових, кредитних, виробничих, екологічних та інших специфічних страхових подій, які супроводжують конкретну діяльність страхувальника.

Залежно від виду діяльності, що підлягає страхуванню, виділяють автотранспортне, сільськогосподарське, авіаційне тощо страхування.

За формою організації виділяють індивідуальне та колективне страхування. При індивідуальному страхуванні договори укладаються з окремими фізичними особами в індивідуальному порядку. Колективне страхування передбачає укладання договорів з адміністрацією підприємств, організацій, установ, які виступають у ролі страхувальника. При колективному страхуванні застрахованими є особи, які працюють на цьому підприємстві. При цьому, залежно від завдань управління, на підприємстві може бути створено декілька страхових груп, в основі критерію поділу яких виступає посада, вік тощо.

За тривалістю програми страхування розподіляють на короткострокові та довгострокові.

З точки зору реалізації соціальної політики страхування поділяють на соціальне та приватне. Соціальне страхування (страхування працюючих) базується на турботі про суспільне благо і становить частину соціальної політики. У приватному страхуванні виділяють три групи: особисте страхування (страхування життя від хвороби, від старості, від нещасних випадків); страхування майна (страхування транспортне, від вогню, від градобобою, від крадіжки, від падежу тварин); страхування інтересів (страхування від законної відповідальності, перестраховання) [12, с. 16-17].

При побудові класифікації розрахунків за страхуванням в обліку необхідно брати до уваги, що наведені класифікаційні ознаки призначені насамперед для фінансових установ, які надають послуги зі страхування. Для формування облікової політики розрахунків за страхуванням на підприємстві слід

враховувати, що основою для класифікації в обліку інформації про розрахунки за страхуванням є типовий план рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [13].

Для обліку розрахунків за страхуванням на підприємстві призначений рахунок 65 «Розрахунки за страхуванням», до якого передбачені субрахунки: 651 «За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування»; 652 «За соціальним страхуванням»; 654 «За індивідуальним страхуванням»; 655 «За страхуванням майна».

На субрахунку 651 «За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування» ведеться облік розрахунків за єдиним внеском на загальнообов'язкове державне соціальне страхування тощо.

На субрахунку 652 «За соціальним страхуванням» ведеться облік розрахунків із Фондом соціального страхування України за збором на обов'язкове соціальне страхування.

На субрахунку 654 «За індивідуальним страхуванням» ведеться облік розрахунків зі страховими організаціями по індивідуальному страхуванню персоналу підприємства, за їх письмовими дорученнями, у разі добровільного страхування, з нарахованої заробітної плати робітників страхових внесків за договорами та по обов'язковому страхуванню, що встановлюється законодавством.

На субрахунку 655 «За страхуванням майна» ведеться облік розрахунків за страхуванням майна підприємства та майна працівників підприємства. Такі страхові платежі підлягають перерахуванню страховим організаціям [13].

Облік розрахунків за страхуванням має провадитися за кожним видом зборів та відрахувань, по страхувальниках та окремих договорах страхування, отже, типові субрахунки потребують деталізації у Робочому плані рахунків відповідно до кожного виду страхування, впровадженому на підприємстві.

Вважаємо за доцільно формувати Робочий план рахунків у частині розрахунків за страхуванням виходячи, насамперед, з наступних основних ознак: обов'язковості/необов'язковості проведення страхування, соціальне/приватне страхування. Це дозволить побудувати на підприємстві ефективну систему страхового захисту від різноманітних страхових випадків.

Розглянемо підходи до визначення в обліковій політиці підприємства розрахунків за страхуванням у розрізі передбачених типових рахунків з урахуванням наведених класифікаційних ознак та національних законодавчих вимог.

У Законі України «Про страхування» [2] наведено перелік 33 видів обов'язкового страхування, які мають здійснюватися в нашій країні. Система обов'язкового страхування в Україні включає до себе, насамперед, державне особисте страхування осіб, які займають певні державні посади (судді, народні депутати, податкові інспектори тощо) та виконують роботи, надають послуги, пов'язані з небезпечною для здоров'я та життя, наприклад, військові, працівники пожежної охорони, спеціалісти ветеринарної дисципліни, донори крові та працівники ряду інших ризикових професій. До обов'язкового відноситься особисте страхування пасажирів від нещасних випадків на транспорті. Також обов'язковому страхуванню підлягають: деякі види майна, які в основному пов'язані з забезпеченням безпеки життєдіяльності та захисту національних інтересів; цивільна відповідальність власників транспортних засобів; цивільна відповідальність суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки та деякі інші види страхових випадків, пов'язаних з господарською діяльністю у певних галузях.

Щодо необов'язкового страхування, то підприємство самостійно обирає його обсяги, вид та вирішує доцільність використання інструментів страхового захисту від страхових подій. Сукупність різних видів необов'язкового страхування, які добровільно застосовують на підприємстві, часто називають системою корпоративного страхування. Корпоративне страхування - це страхування майнових інтересів підприємства і його працівників, управління фінансовими потоками підприємства, а також соціальне забезпечення персоналу й членів його родин [14, с. 21].

Отже, на окремих субрахунках, залежно від особливостей господарювання підприємства, мають бути відокремлені види обов'язкового та необов'язкового (корпоративного) страхування за видами: особистого (соціального), майнового та відповідальності перед третіми особами.

Формування облікової політики щодо обов'язкових та корпоративних видів страхування буде полягати у розробці необхідних облікових процедур для забезпечення повного виконання підприємством своїх обов'язків щодо провадження кожного виду страхування.

Найбільш складним з точки зору формування облікової політики є розрахунки за особистим страхуванням у рамках корпоративного страхування, адже структура виплат у рамках вказаного корпоративного страхування дуже складна та включає багато видів страхування.

Особисте страхування – це галузь страхової діяльності, спрямована на надання послуг як фізичним, так і юридичним особам стосовно страхування життя, здоров'я, працездатності людини, а також на нагромадження ними коштів для підвищення рівня свого фінансового добробуту. Особисте страхування на підприємстві чиниться у вигляді програм пенсійного страхування, медичного страхування, довготривалого страхування життя працівників тощо, які здійснюються за рахунок коштів підприємства-роботодавця та є ключовою частиною, ядром так званого соціального пакету.

Особливим видом страхування працівників підприємства є загальнообов'язкове державне соціальне страхування, яке передбачає матеріальне забезпечення громадян у разі настання страхового випадку (наприклад, досягнення пенсійного віку, непрацездатності, хвороби тощо).

Соціальне страхування має багато спільного із особистим страхуванням, передусім щодо об'єктів страхового захисту громадян. Проте між особистим страхуванням і соціальним є відмінності. Головна з них стосується джерел формування страхових фондів. В особистому страхуванні ними є переважно індивідуальні доходи громадян, а в соціальному - кошти підприємств, установ, організацій [15].

Загальнообов'язкове державне страхування здійснюється за рахунок сплати обов'язкового єдиного страхового внеску (далі – ЄСВ) юридичними та фізичними особами та за рахунок інших джерел. ЄСВ з 2011 року замінив собою чотири окремі внески: до Пенсійного фонду, до фондів страхування на випадок безробіття; із тимчасової втрати працездатності; від нещасних випадків на виробництві. Також у складі загальнообов'язкового державного страхування передбачалося введення медичного страхування. Але на даний час цей вид страхування не впроваджено.

Загальнообов'язкове державне страхування в частині внесків до Пенсійного фонду є першим (солідарним) рівнем трирівневої системи пенсійного забезпечення, перехід до якої відбувся з прийняттям Законів України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» і «Про недержавне пенсійне забезпечення». Другий рівень – це накопичувальна система загальнообов'язкового пенсійного страхування, дотепер не діє. Третій рівень - система добровільних пенсійних заощаджень фізичних осіб.

Відображення в обліку та звітності витрат й виплат у рамках програм корпоративного страхування працівників й загальнообов'язкового державного страхування здійснюють згідно з вимог П(С)БО 26 «Виплати працівникам» [16], розробленого на основі однойменного міжнародного стандарту МСБО (IAS) 19 «Виплати працівникам» [17]. Відповідно до вказаних стандартів, всі витрати на персонал, пов'язані з пенсійними та іншими виплатами соціального призначення, поділяють на: короткострокові виплати – тобто ті, які підприємство має виплатити протягом року; виплати після закінчення трудової діяльності; інші довгострокові виплати працівникам; виплати в разі звільнення.

З метою формування облікової політики всі страхові виплати, які здійснює підприємство за вказаними напрямками, поділяють на програми з визначеними внесками та програми з визначеними виплатами.

Програми з визначеними внесками – це програми виплат, за якими підприємство-роботодавець сплачує фіксовані внески на користь працівників іншому суб'єктові-страховику (державному або недержавному фонду, страховій компанії). При цьому підприємство-роботодавець не несе жодних додаткових зобов'язань щодо подальшої сплати таких внесків страховиком застрахованим особам. Прикладом таких внесків є сплата підприємством ЄСВ, сплата внесків на додаткові пенсії працівників до недержавного пенсійного фонду, внески на добровільне медичне страхування за рахунок коштів підприємства-роботодавця.

В обліку витрати у рамках програм визначених внесків відносяться до короткострокових. Нарахування таких внесків відображається у складі короткострокових зобов'язань по розрахунках за страхуванням. Суму нарахованих внесків включають або у витрати або до первісної вартості запасів чи основних засобів.

Програми з визначеними виплатами – це довгострокові програми страхування працівників. Витрати підприємства за такими програмами визнаються як довгострокові зобов'язання. Ці зобов'язання оцінюють на дисконтованій основі, тому що їх можна погасити через багато років після надання відповідних послуг працівниками. Тому ці зобов'язання у формі забезпечення, які у звітності відображаються за теперішньою вартістю (дисконтуються, тобто їх вартість у майбутньому розраховується на поточну дату). Для цього при впровадженні на підприємстві довгострокових програм страхування працівників використовують послуги актуаріїв.

Облік програм з визначеною виплатою є складним, оскільки для оцінки зобов'язань та витрат потрібні актуарні припущення, а також існує можливість виникнення актуарних прибутків та збитків. Актуарні припущення – це чинники, які враховують при здійсненні актуарних розрахунків. Використання конкретних актуарних припущень визначається видом страхового плану. Це може бути ставка дисконтування, коливання заробітної плати, дані щодо майбутнього підвищення рівня державних соціальних стандартів, демографічні прогнози щодо смертності учасників програми, статистичні дані щодо захворювань, вікової структури працівників тощо.

Виходячи з цього, в обліковій політиці мають бути встановлені: перелік довготривалих програм страхування за видами, опис змісту програми (перелік страхових послуг), категорії застрахованих осіб розміри страхових сум, максимальні розміри страхових тарифів або методика актуарних розрахунків з переліком і порядком визначення актуарних припущень щодо конкретного страхового плану та інші дані, які необхідні для точного встановлення величини чистих довгострокових зобов'язань та поточних виплат за страховими програмами на звітну дату.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, за результати проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Система страхового захисту працівників підприємства складається з двох основних підсистем: обов'язкового страхування та корпоративного страхування. У межах кожної підсистеми з метою формування облікової політики мають бути відокремлені розрахунки за кожним видом страхування: особистого/соціального, майнового, відповідальності перед третіми особами.

2. Формування облікової політики щодо обов'язкових та корпоративних видів страхування полягає у розробці необхідних облікових процедур для забезпечення повного виконання підприємством своїх обов'язків щодо провадження кожного виду страхування.

3. Особливу увагу слід приділити формуванню облікової політики стосовно особистого страхування через те, що цей вид корпоративного страхування дуже складний за структурою виплат та є основою соціального пакету працівників підприємства.

4. Для формування облікової політики щодо розрахунків за особистим страхуванням на підприємстві необхідно всі відповідні страхові виплати, які здійснює підприємство, поділити на страхові програми з визначеними внесками (короткострокові) та страхові програми з визначеними виплатами (довгострокові). Для реалізації страхових програм з визначеними виплатами в обліку мають бути створені довгострокові забезпечення, величина яких має встановлюватись за теперішньою вартістю з урахуванням актуарних припущень.

5. Облікова політика щодо довгострокових забезпечень має включати всі необхідні елементи, які дозволяють точно встановлювати величину чистих довгострокових зобов'язань та поточних виплат за всіма страховими програмами на звітну дату.

Бібліографічний список

1. Панченко О.М. Удосконалення обліку забезпечень та резервів підприємства в умовах реформування національного господарства України / О.М. Панченко, А.Б. Черевко // Сталий розвиток економіки : [міжн. наук.-виробн. журнал]. – 2016. - № 3. – С. 163-170.

2. Про страхування : Закон України від 07.03.96 р. № 85 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>.

3. Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. – [4-те вид., випр. та доп.]. - К. : Т-во «Знання», КОО, 2002. – 566 с.

4. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені наказом Міністерства фінансів України 27 червня 2013 р. № 635 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

5. Загальні вимоги до фінансової звітності : Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1, затверджене наказом МФУ від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.99 р. № 996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996>.

7. Зобов'язання : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11, затверджене наказом МФУ від 31.01.2000 р. № 20 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0085-00>.

8. Сторожук Т.М. Елементи облікової політики підприємства щодо зобов'язань / Т.М. Сторожук // Збірник наукових праць Ірпінської фінансово-юридичної академії (економіка, право). - 2013. - Вип. 2. - С. 66-71.

9. Лаврова О.О. Особливості страхової діяльності та їх вплив на систему обліку / О.О. Лаврова // Фінансовий простір. - 2015. - № 2(18). - С. 198-203.

10. Страхові послуги : [підручник] : У 2 ч. / [Базилевич В.Д., Пікус Р.В., Приказюк Н.В. та ін.] ; За ред. В.Д. Базилевича. – К. : Логос, 2014. - Ч. 1. – 496 с.

11. Пасічний В.О. Страхування : навч. посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / В.О. Пасічний, В.В. Жван ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. - Х. : ХНАМГ, 2009. - 218 с.

12. Манэс А. Основы страхового дела / А. Манэс ; [сокр. пер. с нем.]. – Репр. изд. – М. : Анкил, 1992. – 112 с.

13. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом МФУ від 30.11.99 № 291 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

14. Кропотина О.Е. Страхование как метод управления рисками промышленных предприятий / О.Е. Кропоткина // Экономика и управление народным хозяйством. - 2009. - № 11/12. - С. 12-14.

15. Сержанов В.В. Проблеми особистого страхування в Україні / В.В. Сержанов, Г.І. Костьов'ят // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. – Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2012. – Вип. 2 (36). – С. 254-259.

16. Виплати працівникам : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26, затверджений наказом МФУ від 28.10.2003 № 601 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03>.

17. Виплати працівникам : Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_011.

References

1. Panchenko, O.M. and Cherevko, A.B. (2016), "Improving accounting provisions and reserves of the company in terms of reforming the national economy of Ukraine", *Stalyi rozvytok ekonomiky : [mizhn. nauk.-vyrobn. zhurnal]*, no. 3, pp. 163-170.
2. Verkhovna Rada Ukrainy (1996), *Pro strakhuvannia* [On Insurance], Zakon Ukrainy dated 07.03.96 no. 85, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр> (access date May 25, 2017).
3. Zahorodniy, A.H., Vozniuk, H.L. and Smovzhenko, T.S. (2002), *Finansovyi slovnyk* [Financial Dictionary], T-vo "Znannia", KOO, Kyiv, Ukraine, 566 p.
4. Ministerstvo Finansiv Ukrainy (2013), *Metodychni rekomendatsii shchodo oblikovoi polityky pidpriemstva* [Methodical recommendations for enterprise's accounting policies], Nakaz dated 27.06.2013 no. 635, available at: <http://www.minfin.gov.ua> (access date May 25, 2017).
5. Ministerstvo Finansiv Ukrainy (2013), *Zahalni vymohy do finansovoi zviynosti* [General Requirements for Financial Reporting], *Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 1* [National provision (Standard) 1], Nakaz dated 07.02.2013 no. 73, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (access date May 25, 2017).
6. Verkhovna Rada Ukrainy (1999), *Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zviynist v Ukraini* [On Accounting and Financial Reporting in Ukraine], Zakon Ukrainy dated 16.07.99 no. 996, available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996> (access date May 27, 2017).
7. Ministerstvo Finansiv Ukrainy (2000), *Zoboviazannia* [Commitment], *Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 11* [National provision (Standard) 11], Nakaz dated 31.01.2000 no. 20, available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0085-00> (access date May 27, 2017).
8. Storozhuk, T.M. (2013), "Elements of company's accounting policies on liabilities", *Zbirnyk naukovykh prats Iripinskoj finansovo-yurydychnoi akademii (ekonomika, pravo)*, Iss. 2, pp. 66-71.
9. Lavrova, O.O. (2015), "Features of insurance and their impact on the accounting system", *Finansovyi prostir*, no. 2(18), pp. 198-203.
10. Bazylevych, V.D., Pikus, R.V., Prykaziuk, N.V. et al. (2014), *Strakhovi posluhy* [Insurance services], textbook, Lohos, Kyiv, Ukraine, Part 1, 496 p.
11. Pasichnyi, V.O. and Zhvan, V.V. (2009), *Strakhuvannia* [Insurance], high school tutorial, KhNAMH, Kharkiv, Ukraine, 218 p.
12. Manes, A. (1992), *Osnovy strakhovogo dela* [Fundamentals of Insurance], Ankil, Moscow, Russia, 112 p.
13. Ministerstvo Finansiv Ukrainy (1999), *Instruktsiia pro zastosuvannia Planu rakhunkiv bukhhalterskoho obliku aktyviv, kapitalu, zoboviazan i hispodarskykh operatsii pidpriemstv i orhanizatsii* [Instructions on the application of the Plan of Accounts for assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations], Nakaz dated 30.11.1999 no. 291, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (access date May 28, 2017).
14. Kropotkina, O.E. (2009), "Insurance as a method of risk management of industrial enterprises", *Ekonomika i upravlenie narodnym khoziaystvom*, no. 11/12, pp. 12-14.
15. Serzhanov, V.V. and Kostoviat, H.I. (2012), "Problems of personal insurance in Ukraine", *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: Ekonomika*, Vydavnytstvo UzhNU "Hoverla", Uzhhorod, Iss. 2(36), pp. 254-259.
16. Ministerstvo Finansiv Ukrainy (2003), *Vyplaty pratsivnykam* [Employee Benefits], *Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 26* [National provision (Standard) 26], Nakaz dated 28.10.2003 no. 601, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03> (access date May 28, 2017).
17. *Vyplaty pratsivnykam* [Employee Benefits], *Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 19* [International Accounting Standard 19], available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_011 (access date May 28, 2017).

Панченко О.М., Гура І.Н. ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЩОДО РОЗРАХУНКІВ ЗА СТРАХУВАННЯМ

Мета - уточнення та надання наукового обґрунтування особливостей формування облікової політики підприємства щодо розрахунків за страхуванням.

Методика дослідження. У процесі дослідження застосовувалися як загальнонаукові, так і специфічні методи пізнання: методи логічного аналізу, синтезу, індукції і дедукції (при уточненні складу елементів облікової політики підприємства щодо розрахунків за страхуванням); метод системного вивчення господарських процесів (при розробці практичних рекомендацій щодо формування облікової політики щодо розрахунків за страхуванням); абстрактно-логічний метод (при проведенні порівняння методологічних підходів до формування облікової

політики щодо розрахунків за страхуванням, узагальненні теоретичних положень, встановленні причинно-наслідкових зв'язків і формуванні висновків та пропозицій).

Результати. Проведено порівняльний аналіз підходів до класифікації розрахунків за страхуванням для формування облікової політики. Уточнено склад елементів облікової політики щодо розрахунків за страхуванням. Обґрунтовано особливості формування облікової політики підприємства у частині організації обліку розрахунків за особистим страхуванням працівників підприємства.

Наукова новизна. Обґрунтовані особливості формування облікової політики українських підприємств щодо розрахунків за страхуванням. Запропоновано встановлювати елементи облікової політики у частині розрахунків за страхуванням окремо для двох основних підсистем: обов'язкового страхування та корпоративного страхування. Визначено доцільним здійснювати у межах кожної підсистеми відокремлені розрахунки за кожним видом страхування: особисте/соціальне, майнове, відповідальність перед третіми особами.

Практична значущість. Основні положення дослідження можуть бути використані суб'єктами господарювання для удосконалення підходів до формування облікової політики у частині організації обліку розрахунків за страхуванням.

Ключові слова: розрахунки за страхуванням, елементи облікової політики щодо розрахунків за страхуванням, зобов'язання, забезпечення, система корпоративного страхування.

Panchenko O.M., Hura I.N. FORMATION OF ACCOUNTING POLICIES OF THE ENTERPRISE REGARDING PAYMENTS FOR INSURANCE

Purpose - of clarification and provide scientific justification features of formation of accounting policy regarding payments for insurance.

Methodology of research. The study used a general scientific and specific methods of cognition: the methods of logical analysis, synthesis, induction and deduction (at clarifying the structure elements accounting policy regarding payments for insurance); method of systematic study of business processes (the development of practical recommendations on formation of accounting policy for insurance payments); abstract logical method (during comparison of methodological approaches to formation of accounting policy regarding payments for insurance, synthesis of theoretical positions, establishing causal relationships and forming conclusions and proposals).

Findings. A comparative analysis of approaches to the classification of payments for insurance for the formation of accounting policies was conducted. Composition of elements of accounting policy regarding payments for insurance was updated. The features of formation of accounting policy in the organization of the payments for personal insurance employees were grounded.

Originality. The peculiarities of formation of the accounting policy of Ukrainian enterprises for calculating insurance are substantiated. It is proposed to establish the elements of the accounting policies for insurance payments separately for two main subsystems: compulsory insurance and corporate insurance. It is considered expedient to carry out, within each subsystem, separate calculations for each type of insurance: personal / social, property, liability to third parties.

Practical value. The main provisions of the study can be used by entities to improve approaches to the development of the accounting policy of accounting for insurance payments.

Key words: payments for insurance, elements of accounting policies regarding payments for insurance, liabilities, provision, corporate security system.

Панченко О.М., Гуря І.Н. ФОРМИРОВАНИЕ УЧЕТНОЙ ПОЛИТИКИ ПРЕДПРИЯТИЯ ОТНОСИТЕЛЬНО РАСЧЕТОВ ПО СТРАХОВАНИЮ

Цель - уточнение и предоставление научного обоснования особенностей формирования учетной политики предприятия в части расчетов по страхованию.

Методика исследования. В процессе исследования применялись как общенаучные, так и специальные методы познания: методы логического анализа, синтеза, индукции и дедукции (при уточнении содержания состава элементов учетной политики предприятия в части расчетов по страхованию); метод системного изучения хозяйственных процессов (при разработке практических рекомендаций по формированию учетной политики относительно расчетов по страхованию); абстрактно-логический метод (при проведении сравнительного анализа методологических подходов к формированию учетной политики относительно расчетов по страхованию, обобщения теоретических положений, установлении причинно-следственных связей, формирования выводов и предложений)

Результаты. Проведен сравнительный анализ подходов по классификации расчетов по страхованию для формирования учетной политики. Уточнен состав элементов учетной политики относительно расчетов по страхованию. Обоснованы особенности формирования учетной политики в части организации учета расчетов по личному страхованию персонала предприятия.

Научная новизна. Обоснованы особенности формирования учетной политики украинских предприятий относительно расчетов по страхованию. Предложено устанавливать элементы учетной политики в части расчетов по страхованию отдельно для двух основных подсистем: обязательного страхования и корпоративного страхования. Определено целесообразным осуществлять в рамках каждой подсистемы отдельные расчеты по каждому виду страхования: личное/социальное, имущественное, ответственность перед третьими лицами.

Практическое значение. Основные положения исследования могут быть использованы субъектами хозяйствования для усовершенствования подходов к формированию учетной политики в части организации учета расчетов по страхованию.

Ключевые слова: расчеты по страхованию, элементы учетной политики относительно расчетов по страхованию, обязательства, обеспечения, система корпоративного страхования.